

BARIŞ

YIL: I — SAYI: 1 POLİTİKA FİKİR SANAT 15 Nisan 1950

BARIŞ YOLU

Geçen harbin açtığı yaralar daha kapanmadı. Kimsesiz anaların ıstırapları, öksüz kalmış çocukların gözyaşları henüz dinmedi. Sefalet heyulâsı yalnız yıkılmış şehirlerin harabeleri arasında dolaşmıyor, harbin kanlı ve yangınlı facialarını görmemiş ülkeleri de tırpandan geçiriyor. Fakat insanlığın ıstıraplarını kâr menbaı sayanların ihtirasları da dinmedi. Geçen harbin hesabını 53 milyar dolâr kârla kapayan Amerikan tekelcilerinin gözleri doymamıştır. Tersine, iştihaları büsbütün kabarmışa benziyor.

Yaşamak isteyen, daha iyi bir geleceğe doğru hamle eden milletler ve bütün namuslu insanlar için harb nasıl bir âfetse, saadetlerini milletlerin sefaleti ve perişanlığı üzerine kurmak isteyenler için de barış bir felâkettir. Emperyalistler ve yardakçıları bu «felâketten» korunmak için yeni bir harb hazırlamakla meşguldürler. İktisadî birtakım plânlarla ve onları takip eden askerî paktlarla bir kısım memleketlerin siyasî ve iktisadî bağımsızlıkları yok edilmiştir. Amerikan emperyalistleri mahallî mürtecilerin yardımlariyle yerleştikleri veya işgalleri altında tuttukları memleketleri askerî bir üs, bir silâh deposu haline getirerek sulhü tehdit etmeğe başlamışlardır.

Harb hazırlığı yıkıcı tesirlerini bütün ağırlığiyle milletlerin iktisadî hayatında hissettirmeğe başladı. «Marşal yardımı»nın, yani harb hazırlığı plânının girdiği memleketlerde iktisadî hayat büsbütün felce uğradı. Ticaret müvazeneleri bozuldu, gümrüklerden başıboş giren Amerikan mallarının rekabeti karşısında yerli sanayiler çökmeğe yüz tuttu. İşsizlik korkunç bir hal aldı. Askerî bütçeler ve devlet borçları kabardıkça vergiler ağırlaşıyor, iş ücretleri düşüyor. Hayat pahalılığı tahammülün hudutlarını aşmış bulunuyor. Böylece harb hazırlığı geniş halk yığınlarının sırtına yüklenmiştir. Fakat bu sonuçlar Amerikan tröstlerini ilgilendirmez. Onlar için mühim olan harb hazırlığı işinin yürümesidir ve bu iş yürüyor.

İnsanlık yeni bir felâketin eşiğindedir. Si...âh yüklü gemi kafileleri Avrupa sahillerine ...klaşmağa başladılar. Tehlikeyi küçümsemek

(Devamı 11 inci sayfada)

NÂZIM HİKMET

Dâvası millete mal olmuştur.

On üç yıl önce iki askeri mahkeme Nâzım Hikmeti gizli celselerde muhakeme ettiği vakit, hiç kimse bir şey bilmiyor ve bir şey söyliyemiyordu. Nihayet duyuldu ki; iki mahkemenin ayrı ayrı verdiği cezalar birleştirilmiş ve şair Nâzım Hikmet 28 yıl 4 ay ağır hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

Vatan gazetesi, Avukat M. Ali Sebük'ü Nâzım Hikmet dâvasını incelemek ve bunu efkârı umumiyeye arzetmek işiyle vazifelendirince çok şeyler öğrendik ve çok şeyler duyduk.

Öğrendik ki; Nâzım Hikmet, kanunların suç saymadığı bir çift söz yüzünden haksız olarak bir defa 15, bir defa 20 yıla mahkûm edilmiş ve bu cezaların birleşmesi usulü gereğince ceza 28 yıl 4 aya düşürülmüştür. Nâzım Hikmet işlemediği bir suçtan mahkûm edildikten sonra Askerî Ceza Kanununda değişiklik yapılması gerekmiş ve B. M. M.

(Devamı 12 nci sayfada)

ONBEŞ GÜNÜN OLAYLARI

Yunanistanda:

Bilindiği üzere Yunanistanda seçimler yapılmış, fakat bir türlü Koalisyon kabinesi kurulamamıştır. Oy sayısı itibariyle başta gelmesine rağmen yunan milletine kan kusturan halkçı Parti bütün gayretlerine rağmen kabineyi kuramamış, arkadan diğer partiler sıra ile şanslarını denemiye başlamışlardır. Bu arada Amerikanın Yunanistan büyük elçisi Henry Grady Yunan Parti liderlerine derhal aralarında anlaşıp müstakil bir hükûmet kurmıyacak olurlarsa Yunanistana yapılan Amerikan yardımının kesileceği tehdidini savurmuştur .

Liberal Parti lideri, bu tehdit üzerine derhal kabinesini kurarak Amerikanın dileğini yerine getirmiş ve kabine arkadaşları ile Yunanistandaki Marşal yardım uzmanlarıyla bir toplantı yapmış ve Amerikanın, yardıma devam için istediği teşrii şartları müzakere etmiştir .

* * *

Belçika'da:

Belçikada Anglo-Sakson baskısı altında kralın memlekete dönmesi pek cüz'i bir farkla kabul ettirilmesine rağmen, halk ayak diremiş ve memleketinin en karanlık günlerinde ona yâr olmamış bir kimseyi memlekete ayak bastırmamağa karar vermiştir.

Bütün dış baskıya rağmen Belçikalı vatandaş medenî cesaretini sonuna kadar kullanmağa azmetmiştir.

Van Zeeland kral Leopold'ün dönmesini tasvip edecek bir kabine kuramamıştır.

Zeeland, eğer kral naibinin kendisine verdiği 2 gün mühlet içinde de kabinesini kuramazsa yeniden seçim yapılacaktır.

* * *

Fransada:

Pariste sağcı basına mensup «Figaro» gazetesi Mussolini'yi kaçıran faşist zabitin hâtıralarını tefrikaya başlıyacağını ilân etmesi üzerine halk, naziliğin medhini yapan bu çeşit yazıları protesto için büyük kafileler halinde «Figaro» gazetsi idarehanesinde toplanmış, polis nümayişçileri dağıtmak istediğinden çarpışmalar olmuştur.

Yine Pariste pazar sabahı Notre Dame katedralinde papazdan önce kürsüye çıkan biri; katolik kilisesinin insanlığın bugün kaymak üzer bulunduğu harb uçurumuna sürüklenmesinde rol oynadığını anlatmış ve dinliyenler tarafından çok alkışlanmıştır. Bunun üzerine papazla halk arasında münakaşalar olmuş ve gürültü çıkmıştır.

Viet - Nam Kurtuluş savaşını ağır silâhlarla boğmak için Amerikadar Marşal Yardımı gereğince Fransaya gönderilen harb malzeme sinin sevk, tahmil ve tahliyesini sis temli grevlerle Fransız işçisi felce uğratmaktadır.

* * *

Arap memleketlerinde:

Anglo-Amerikan petrol menfaatlerinin devamı bir çatışma sahası olan Arabistanda son zamanlarda Kudüsün akibetini tayin meselesi karşısında bir birlik meydana getirtildiği belirtilmektedir. Bu birlik sözde Kuzey Afrikadaki Arapların da tam bir istiklâle kavuşmasını - sanki kendileri öyleymiş - temine çalışacakmış.

İngilterede:

Amerika, İngiltere ile bütün pazarlarda rekabet etmek isterken, o bunu başka vasıtalarla kendi lehine çevirmektedir. Almanyanın İngiliz işgal bölgesinden söktüğü fabrikaları İngilterenin Arnavutluğa satması bahis konusu edilmiştir. Öte yandan İsrail silâhlandırılırken, İngiltere de Arap devletlerini silâhlandırılmıştır.

Atom araştırıcısı Dr. Fuchs'un hapishanede tek ziyaretçisi olan avukatı odasında esrarengiz bir şekilde ölmüştür.

* * *

Birleşik Amerikada:

Lake Success: 7 (A.A.) — Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu herkesin yaşama hakkının kanun ile korunması prensibini kabul etmiştir. Yine aynı kaynaklardan verilen malûmata göre, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Milletlerarası andlaşmanın 6 ncı maddesini oy birliği ile kabul etmitir. Bu maddede: «Hiç kimseye işkence yapılamaz ve hiç kimse gayri insani ve zelilce muameleye tâbi tutulamaz.» denilmektedir.

Bu madde, itiraflar elde edebilmek için uyuşturucu maddeler kullanılmasını istiyen Mısır delegesi tarafından teklif edilmiştir.

Birleşik Amerika, elindeki yardım kozunu açıktan açığa kendi menfaatlerini savunmak için kullanmakta ve işine gelmiyen vaziyetlerde memleketlerin iç işlerine açıktan açığa müdahale ederek onları, yardımı kesmekle tehdit etmektedir. Bu arada son olarak Kuzey Koreyi baskı altında bırakan bir ultimatom vermiş ve mayıs ayı içinde seçimler yapılmadığı takdirde yardımı keseceğini bildirmiştir.

İngiltere ile Amerika arasında orta şark petrolleri meselesinde devamlı bi rmücadele devam etmektedir .Son haberlere göre Birleşik Amerika muhtemel bir harbde Orta doğunun petrol stoklarını avucu içinde addetmediğinden kendi petrol kaynakları ile harbi karşılamak durumunda olduğuna göre hesap yürütmesi gerektiğini bildirmektedir. Bu hesap karşısında yakın doğu memleketlerini ümidsizliğe sevketmemek için bu haberin Yakın-Doğunun müdafaasız bırakılacağı mânasına gelmediği kaydolunmaktadır .

* * *

Amerikada «Birleşik Lutheran Kilisesi» Truman'a ve Kongreye gönderdiği bir mesajda «Hiç bir milletin adil bir maksatla dahi olsa hidrojen bombasını kullanmıya hak kı yoktur» demektedir .

Diğer taraftan otuz milyon âzası bulunan kırka yakın milli teşekkül silâhların azaltılmasını ve atom kontrolü için bir dünya konferansı toplanmasını istemektedir.

★

Birleşik Amerikanın üçüncü büyük partisi olan Terakkiperver partinin yıllık büyük kongresi Şikago şehrinde yapılmıştır .Bu toplantıda parti başkanı Vallace'dan başka bir çok tanınmış şahsiyetler söz almışlar, bu arada güzel bir konuşma yapan zenci şarkıcı Paul Robeson kısaca şunları söylemiştir: «Bugün Pennsylvania'da, Illinois'de, Vest Virginia'da bir kömür amelesine sorunuz. Açlık çeken bu insan, işçiler aleyhinde Taft-Hartley kanununu çıkaran Truman idaresini isistememektedir. Bu adamın lâflara karnı toktur, o yalnız zayıf ve gıdasız çocuğunu, büyük bir yük altında ezilen karısını görmektedir. Emeğinin mahsulünü alamadığını anlamaktadır... Bu madenci haklı olarak: «Her şeyin yeniden düzenlenmesini istiyorum» demekte «artık benim için, ailem için, istikbalim için, mücadele edenlerle birleşeceğim» diye bağırmaktadır. İşte bunun için bütün işçiler bizim saflarımıza katılmaktadır. Bu insan bize Ober kanunları, Broyles kanunları ile mücadelemizde yardım edecektir. Çelik işçileri, otomobil işçileri, pamuk işçileri de bizimle birleşeceklerdir.»

İspanyada:

Franko İspanyası ile Batı demokrasisi hükûmetleri ve Birleşik Amerika arasındaki münasebetler gittikçe gelişmekte; bu işde arabulucu rolü oynıyan İngiltere ve bizzat Çörçil vaziyetten memnun görülmektedir.

Son haberler Faşist İspanyanın da Atlantik paktına birkaç aya kadar resmen alınacağını bildirmektedir. Esasen çok daha evvel de fiilen bu halledilmiş, fakat resmen ilânı geciktirilmiştir. Batı demokrasileri bir taraftan Faşist İspanya ile sarmaşdolaş olurken öte yandan İspanya içten içe kaynaşmakta ve demokratik kuvvetler mücadelelerine devam etmektedirler.

Son bir haberde Faşist bayramının kutlulanması sırasında yapılan askeri geçit resminde tribünler havaya kaldırılmış ve büyük şehirlerde kargaşalıklar çıkmıştır.

* * *

Endonezyada:

Endonezyada Holânda emperyalizmini açıktan açığa destekliyen İngiltere ve Amerika, neticede aralarında bir hal şekli bulmak zorunda kalmışlardı. Kurulan Endonezya Cumhuriyeti hiç bir zaman Endonezya halklarını temsil etmiyor ve halklar hoşnutsuzluklarını her vesile ile belirtiyorlardı. Bu hal son zamanlarda bir halk hareketi şeklini almış ve Makasarı ellerine geçiren kuvvetler doğru Endonezyaya yayılmıştır.

* * *

Memleketimizde:

Amerikan matbuat tröstünün belli başlı kodamanlarından Mister Mak Kormik memleketimizde bulunurken İstanbulda bir basın toplantısı yapmış ve toplantıda sözü bir biçimine getirip Türk gazetelerinin hiç olmazsa birer sayfalarının ingilizce olarak çıkmalarını ileri sürmüş.

Kendi memleketinde yapmıya muktedir olamadığı şeyleri burada yapılmış görmekten ağzı kulaklarına varan Mak Kormik cenapları memleketine döner dönmez tröstüne dahil bütün neşir organlarına Türkiyeyi kendi işine gelir bulduğu için göklere çıkarmıştır. Mister Mak Kormik ve onun kliğinin iç yüzünü bilenler bu öğülmenin mem leketimiz hesabına hiç de yüz güldürücü bir jest olmadığını çok iyi bilirler.

* * *

Çalışma Bakanı Sirer, kukla sendikaları vasıtasiyle grev istemezük dedirtirken buna itiraz eden ve müstakil kalmak istiyen işçi sendikalarını birer pundunu bularak kapamıya başlamıştır. Bu arada gayet gülünç bir sebeple, hattâ hiç bir sebep ileri sürmeksizin Hür Dokumacılar Sendikasını kapatmıştır.

Bu baskı halk arasında ve sayıları mahdut olan bağımsız işçi teşekküllerinde infiale karşılaştır.

* * *

Atom Harbi

Üçüncü dünya harbinde atomun rolü ne olacak - Anglosaksonlar ne düşünüyorlar - Harbin çok kısa zamanda bitmesi mümkün olacak mı?

Profesör Blackett fizikte 1948 Nobel mükâfatını kazanmış bir İngiliz âlimidir. Bu mükâfat kendisine verilmeden bir kaç hafta önce atom enerjisinin askerî ve siyasî neticeleri hakkında yayınlamış olduğu bir eser bu sahada en otoriteli ve şumullü eser olmak vasfını bugüne kadar muhafaza etmiştir. Profesör Blackett çok geniş malûmat toplamış, resmî istatistikleri, ve mütehassısların görüşlerini bir araya getirmiş ve bütün bunlara fizikteki kendi selâhiyetini de katarak hava harbleri ve atom bombası hakkında pek yaygın bulunan bazı kanaatleri kökünden yıkan neticelere varmıştır. Bunun için de bu kitabı bir haylı kıylükali mucip olmuştur.

Anglo-Sakson memleketlerin de gerek resmî şahsiyetlerin devamlı demeçlerile, gerek bu memleketler matbuatı vasıtasiyle umumî efkârda şu gibi kanaatler meydana getirilmiştir:

1. Modern harbler birer hava harbidir. Son harb hava kuvvetleri sayesinde kazanılmıştır ve üçüncü Cihan Harbi de bir hava harbi olacaktır.

2. Atom silâhları şimdiye kadar bilinen harb silâhlariyle mukayese edilmiyecek kadar müdhiş tesiri olan bir silâhtır. Bir kaç atom bombasiyle karşı tarafı çabucak dize getirmek ve bir «yıldırım harbi» yapmak mümkündür.

Profesör Blackett ilmî bilgiye ve objektif gerçeklere dayanarak bu kanaatleri birer birer yıkıyor.

Son Harbde Hava Kuvvetleri Ne Rol Oynamıştır?

Son harbde İngiliz ve Ame[illegible]kan hava kuvvetleri Avrupa[illegible] milyon 7 yüz bin ton bom[illegible]mışlardır. Bu bomba yağ[illegible] yarısından fazlası Almanya üzerine yağmıştır. Maksat bir taraftan Alman ekonomisini felce uğratmak, diğer taraftan halkın maneviyatını kırmaktı. Halbuki müttefik kaynakların resmî istatistiklerine göre Alman endüstrisine verilen zarar ehemmiyetli bir nisbette olamamış ve Alman sınaî istihsali 1945 senesine kadar süratle artmakta devam etmiştir. Hava bombardımanları neticesinde Alman sanayiinin kaybı 1943 de yüzde 9, 1944 de yüzde 17 ve 1945 in ilk üç ayında da yüzde 6,5 olmuştur. Umumî sınaî istihsal — 1940 senesi 100 sayılırsa — 1942 de 146 ya, 1943 de 229 a ve 1944 de de 285 e yükselmiştir. Yine askerî raporlara göre Almanyada 3 milyon 6 yüz bin ev tamamen veya büyük kısmiyle tahrip edilmiş ve 7 buçuk milyon insan evsiz kalmıştır. Bombardımanlar neticesinde 300.000 kişi ölmüş ve 780 bin kişi de yaralanmıştır. Fakat bütün bunlara rağmen halkın maneviyatında bir çöküntü olmamış, rejim içinden yıkılmamıştır. İstihsal vasıtaları mevcut oldukça halk çalışmıya devam etmiştir.

Profesör Blackett hava kuvvetlerinin harpte çok mühim bir âmil olduğunu inkâr etmiyor, fakat şehirlere karşı kitle halinde hava hücumlarının harbi kazanmak için kâfi gelmediğini, hava kuvvetlerinin ancak kara ve deniz kuvvetleriyle birlikte ve onlara yardımcı olarak işe yaradığını hem resmî raporlar ve istatistiklerle, hem de mütehassısların sözleriyle gösteriyor. Alman ekonomisi ancak kara kuvvetlerinin harekâtı iyice ilerledikten, şarkta ağır darbeler yedikten ve hava kuvvetleri felce uğratıldıktan sonra gerileme gösteriyor ve istihsal düşüyor. Almanya havada değil, karada yeniliyor.

Atom Bombası Harbi Yepyeni Bir Harb Şekli mi Olacaktır?

Atom bombası şimdiye kadar harb hakkındaki bilgilerimizi ve fikirlerimizi kökünden değiştirmeyi icap ettirecek kadar müthiş ve tahrip edici midir? Profesör Blackett mevcut delilleri tedkik ettikten sonra atom bombasının bu mahiyette olmadığı neticesine varmaktadır. Her yeni harb daha önceki harbden edinilen tecrübe ve usullere göre yapılmaktadır ve bir üçüncü dünya harbi olursa bu da böyle olacaktır. Atom bombasının tahrip kuvveti mübalâğa edilmektedir ve bu suretle bir taraftan halkta bir harb isterisi yaratılmakta, diğer taraftan da sanki bir kaç atom bombasiyle harb kolayca kazanılabilirmiş gibi bir intiba uyandırılmaktadır. Başkan Truman Hiroşima'ya atılan üranyüm bombasının 20.000 ton infilâk maddesine muadil olduğunu söylemişti. Blackett ise bu bombanın ancak 2.250 tona muadil olduğunu göstermektedir. Bu hususta verilen askerî raporda da atom bombasının, tek bir bombardıman uçağının tahrip kuvvetinin 50 ilâ 250 misline muadil olabildiği ifade ediliyor. Tahrip kuvveti hedefin büyüklüğüne ve mahiyetine göre değişiyor. Bu demektir ki, bir kaç atom bombasiyle zaferin kazanılması imkânsızdır. Son harbde Almanyada husule getirilen hasar kadar tahribat vücude getirebilmek için dahi bir kaç yüz değil, bir kaç bin atom bombasına lüzum vardır. Sonra bu tahribin kuvveden fiile çıkması için de iki şart koşuluyor; elde gerektiği kadar atom bombası stokunun bulunması ve havalarda hâkimiyetin tesis edilebilmesi. Zira bombalar mevcut olsa bile onları hedefe ulaştırmak meselesi vardır. Çok u-

(Devamı 9 uncu sayfada)

Başımıza gelenler

Bizim Köy

Köylerimizin içler acısı durumunu bütün çıplaklığı ile ortaya seren Mahmut Makal'ın başına gelenler pişmiş tavuğun bile başına gelmemiştir.

Kendi doğup büyüdüğü ve öğretmenlik ettiği köylerin iç yüzünü bütün samimiyeti ile belirtti diye bu henüz 20 sini doldurmamış kabiliyetli Türk çocuğuna reva görülen muamele eserinin yurd için yarattığı tepki kadar kısa bir zamanda dağılmış ve bütün aydınlar, öğretmen ve öğrenciler, halk kitleleri arasında haklı bir öfke doğurmuştur. Günlerdenberi gazetelerde tevkifin kitapla ilgisi olmadığı yolunda bir tekzip taktiği görülmüyorsa da hakiki sebebin açıkca gösterilmemesi bu haklı şüpheyi büsbütün kuvvetlendirmektedir.

Doğru söyliyeni dokuz köyden koğarlar hesabı, Mahmudu yalnız köyden koğmakla kalmamışlar, üstelik sudan bir bahane ile zindana da tıkmışlardır.

Bir zamanlar adamlarına şalvar giydirip makyaj yaptırarak ziraat kongreleri tertipliyen ve tonlarla propaganda kitabı bastıran C. H. P. bilâhare Köy Enstitüleri yolu ile köye okuma yazma ve teknik bilgi sokma yoluna girmiş, fakat bu gidişin hakikaten köylüyü uyandıracağını fark eder etmez hemen bundan vaz geçip yeniden onları eski uykularına terk etmiştir.

Sırf propaganda vesilesi olsun diye temelsiz, tesirlerle güya köylüyü kalkındırmıya gönderilen talebeler hakikatle karşılaşır karşılaşmaz yüz geri etmişler ve iş görmeden öğünmenin bu alanda imkânsızlığını hiç değilse içlerinden bazıları kavramışlardır. İşte Mahmud Makalın kitabı bu gibi başları bulutlar arasında dolaşanların ayaklarını toprağa bastıracak ve onlara köy dâvasının önemini anlatacak bir kılavuzdur.

Mahmud Makal, Anadolu köylerinde bulunmuş herkesin bildiği hakikatleri toplu bir halde, bütün cepheleri ile veriyor. Önemli olan noktalara yaşından beklenmedik bir olgunlukla parmak basmasını biliyor. Köy dâvasının yaz tatilinde hoççа vakit geçirmek için istismar edilecek bir iş olmadığını anlatıyor. O, İktidarın daima korktuğu ve bu yüzden yıllar boyu savsakladığı köylünün uyanması işini tebarüz ettiriyor. Artık siyasetin jandarma dipçiğine rağmen köye girmiş bulunduğunu söyliyebiliriz. Mahmud Makal, köylüyü uyandırmanın ona iğri ve doğruyu göstermenin, kafası dumanlı, realitelere yüz çevirmiş aydına hakikatleri anlatmanın hesabını veriyor. Ne günlere kaldık a dostlar!..

Kendi dertlerimizi, kendi aramızda açıkca görümeşkten de mi mahrumuz???

Dünyamızın Bugünkü Şairleri

Nâzım Hikmet - Aragon - Eluard - Pablo Neruda - Garcia Lorca - Langston Hughes

Şiir gün günden daha çok dünyalaşıyor. Roman gibi, hikâye gibi, tiyatro gibi öteki yazı çeşitleri gibi, dünyanın bir ucundaki insanların malı olmaya doğru gidiyor. Bir romancı, başka dilde yazdığı halde, kendini bize yine bir romancı olarak tanıtmakta nasıl geri kalmıyorsa; bir şair için de mesele yine ayni olmağa doğru gidiyor. Dünyamızın bugünkü şairlerini eskiye göre, bugün daha kolaylıkla tanıyorsak, bunun sebepleri herhalde bugün şiirin düne nisbetle daha çok sevildiğinden değildir. Olsa olsa her şeyden önce, bugünkü şiirin dünkü şiirden bir hayli farklı olmasındandır, bugün şiir bir dünya şarkısı olmaya doğru gidiyor. Dünyanın dört bucağındaki şairlerin bu gayreti gün günden daha belli oluyor. Şiirin bir dünya şarkısı olması fikri ise, yenidir sanırım. Eskiden bunu öyle kolay kolay kimse söyleyemezdi. Eskiden de şiir bir şarkı idi, büyüktü, erişilmezdi; ama daha çok kendi memleketinde, kendi dilinde bir şarkı idi, büyüktü. Şiirin yazdığı dili bilmeyen birine, o şiirin büyük bir şair olduğunu anlatmak son derece güçtü. Kazara biri, bunu anlatmağa kalksa, verdiği örneklerle kabul ettiremezdi. Onun için olacak, herkes örnekten çok, düpedüz, fikirleriyle savunurdu. Bir gün, şu bildiğimiz koca Goethe yok mu? İşte onun şiirlerini, fransızcaya çevirmişler, hem de büyük bir mütercim, tuttum onu okudum. Hemen söyliyeyim ki, Goethe'nin büyük olduğuna kendimi bir türlü inandıramadım. Goethe, o şiirleriyle üçüncü derecede bile bir şair değildir. Etrafa sorup soruşturdum. «Goethe'nin dili önemli» dediler. Hangi şairin dili önemli değil? Ama şiir sade dil mi, demektir? W. Whitman için dilin mühim olmadığını kim söyleyebilir? Ama Whitman'ı Çince'ye çevirin, yine büyük şairdir. Yalnız o mu? Hemen bütün yeni şairler öyledir. İşte Nazım Hikmet, Federico Garcia Lorca, Langston Hughes, Pablo Neruda; daha niceleri her dilde büyüktürler.

Büyüktürler çünkü şiir onların elinde yeni bir mâna kazanarak, bütün insanoğullarının olmuştur. Nasıl? Çünkü yeni şairler şiiri sade dilden ibaret anlamıyorlar. Dil, bir şair için elbetteki en önemli bir vasıtadır, bir bakıma da gayedir ama, bütün iş bundan ibaret de değildir. Bütün büyüklüğünü dile bağlayan şair, bugün sade kendi memleketinde, o da pek az bir azınlık tarafından anlaşılan, yahut sevilen diyelim, bir şair oluyor. Çünkü şiiri biz dili için değil, şiir olduğu için okuyoruz. Yeni şair ise dili ilk kazanılacak bir hedef biliyor. Ondan sonra da hem kendi milletinin halklarına, hem de dünya halklarına yayılmayı, bunun için de eskilerden başka olmanın lüzumuna şiddetle inandığından, şiirin genişleme imkânlarını arıyor. Bugün bu yüzdendir ki, hangi dilden olursa olsun, bir şiirin tercüme edilemiyeceği fikri gittikçe değerini kaybediyor. Bugün şiirin hâlâ tercüme edlemeyeceğini savunanlar, dünya şiirini gerçekten bilmiyenlerdir. Çünkü yeni şair, dili bir kere eskiler gibi anlamıyor. Yeni şairin elinde dil bütün yapmacıklardan uzak, tabii, konuşulan, hem de büyük bir çoğunluğun konuştuğu dildir. Yeni şairin dil oyunları da yoktur. En kısa yoldan söylemeğe gayret eder. Kelimeler için bir ayırma yapmaz. Her kelimenin şiire girebileceğine inanır. Yeter ki, o kelim ebelli bir gerçeği fade etsin, çoğunluğun olsun, kısacası seçkin icadı olmasın. Bizim şairlerimizin hani şu nasibi bir kaç bini geçmeyen, ama kitaplarla olsun, yazıarla olsun, nutuklarla olsun büyüklükleri ileri sürülen şairlerin, herhangi birinin, şiirlerinin kelimelerine bir, bakın. Hâtıradan, hülyadan geçilmez. Onların bütün soyut, sade aydın kişilerin kafasında birer izlenimleri olan kelimeler olduğunu, belli bir şeyi göstermediklerini görürsünüz. Yeni şair bu tarafı ile de yenidir. Peşin bu taraf onun şiirinin nasibini genişletir.

Sonra yeni şiir hemen bütün vezin kalıplarını kırmıştır. İleri sürdüğü yeni şekil, her bakımdan daha kullanışlı, daha tabii ve daha yapmacıktan uzaktır. Daha çok, bütün dillerde yaşaması kabil olan bir şekil, bir kalıptır.

Üstelik yeni şair, daha anlaşılır bir hale gelmek istiyor. Böylelikle de, azçok herkesin malı olmayı, şimdiye kadar devam edegelen, sade belli bir zümreye, bir sınıfa yöneltmeyi kabullenmiyor. Kalabalığa itibar etmeyi, onu fethetmeyi istiyor. İşte bütün bunlar da, şiiri bir dünya şarkısı yapmaya götürüyor. Gerçekten yeni dediğimiz bugünkü şairlere bakınız, hep bunu görürüz. Hepsinde bu genişlemek arzusu vardır. Bugünkü şairler hudut din lemeden akan nehirlere benziyorlar. Hepsinde peşin kendi memleketlerinin halklarını, son ra da dünya halklarını fethetmeye çıkar gibi bir hal seziliyor. Hepsinde, geçen yıl dünya Nobel mükâfatını alan T. S. Eliot'da bile, son zamanlarda tutuculuğu, kalıpcılığı ile tanınan Eliot bile, yeni şairin meselelerini savunuyor; şairin toplumla, sosyal ilimlerle ilgilenmesini, daha büyük bir kalabalığa yönelmesini, bunun için de bugünkü şairin dünkü şairden çok başka olmasının gerektiğini söylüyor.

Hâsılı dünyamızın bugünkü şairleri, şiiri bir dünya şarkısı olmaya götürüyorlar. Dünyanın her yerindeki insanların, bilhassa acı çeken insanların, bir şarkısı olmaya doğru gidiyor. İngiltereye baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz; A-

(Devamı 10 uncu sayfada)

Büyük Antifaşist Romancı

Heinrich Mann öldü.

Yirminci yüzyıl Alman edebiyatının sayılı simalarından Heinrich Mann 15 mart 950 de Kaliforniyada Santa Monica'da 78 yaşında dünyaya gözlerini kapadı. Antifaşist Alman edebiyatının en seçkin yazarlarından biri olan Heinrich Mann, kardeşi Thomas Mann gibi 1914 den çok evvel şöhretini yapmış ve eserleri dünyanın belli başlı bütün dillerine çevrilmiş bir şahsiyetti. En tanınmış romanları:

Bolluk Diyarı, Profesör Unrat - bu eser Mavi Melek adı ile filme alınmıştır - Mevzu'dur. Bu sonuncu eserine onun şaheseri diyebiliriz. Heinrich Mann hemen bütün eserlerinde harpten önceki Alman emperyalizminin iç yüzünü anlatır.

Hitleri destekliyen gaddar Alman burjuvalarını, nazizmin kadrosunu ve temelini teşkil eden cahil ve şımarık küçük burjuvaziyi eserlerinde teşrih ve karikatürrize eden Heinrich Mann bu gözü dönmüş totaliter sürünün akibetini de kuvvetli bir sezişle belirtir.

Heinrich Mann Renan ve Ch[illegible] los de Lanclos'u öz diline tercüme etmiş ve büyük bir hayranlık duyduğu Emil Zola hakkında etraflı bir biyografi kaleme almıştır.

Heinrich Mann'ın en son eserlerinden biri Lidice'dir. Bu roman, nazilerin Çekoslovakyada Lidice şehrinde halka yaptıkları emsali görülmedik canavarlıkları anlatır.

Muharrir bu eserini Çek milletine ve onun kahraman evlâtlarına beslediği sempatinin bir ifadesi olarak yayınlamıştır. Heinrich Mann'ın ölümü faşizme karşı mücadele eden yer yüzündeki bütün insanları üzmüştür.

Gelecek Sayımızda

Harbi kimler istiyor?

Hayat pahalılığı ve Verem.

Orhan Kemal'in hikâyesi ve Şiirler

BÜYÜK DESTAN'DAN

Onlardan Bazıları

Saat üç buçuk.
Halamur — Ayvalık hattı üzerinde
manga mevzilerindedir.
İzmirli Ali Onbaşı
karanlıkta göz yordamiyle
sanki bir daha onları hiç görmiyecekmiş gibi
baktı manga efradına birer birer....
Sağdaki birinci nefer sarışındı,
ikinci esmer,
üçüncü kekemeydi;
fakat yoktu bölükte
onun üstüne şarkı söyleyen.
Dördüncünün mutlak bulamaç istiyordu canı.
Beşincisi, vuracaktı amcasını vuranı
teskere alıp Urfa'ya girdiği akşam.
Altıncı,
inanılmayacak kadar büyük ayaklı adam;
memlekette toprağını ve tek öküzünü
bir ihtiyar muhacir karısına bıraktığı için
kardeşleri onu mahkemeye verdiler.
Ve bölükte arkadaşlarının yerine nöbetçi kaldığı için
ona «Deli Erzurumlu» dediler.
Yedincisi Mehmet oğlu Osmandı,
Çanakkalede, İnönünde, Sakaryada yaralandı,
ve gözünü kırpmadan
daha bir hayli yara alabilir,
ve dimdik ayakta durabilir.
Sekizinci,
İbrahim

korkmayacaktı bu kadar

bembeyaz dişleri böyle tıkırdayıp

böyle birbirine vurmasalar...

Ve İzmirli Ali onbaşı diyor ki:
Tavşan korktuğu için kaçmaz,

kaçtığı için korkar.

Saat dört.
Ağzıkara — Söğütlüdere mıntıkası
12 inci piyade fırkası.
Gözler karanlıkta, uzakta,
eller yakında, makanizma üzerinde,

herkes yerli yerinde...

Tabur imamı,
mevzilerde biricik silâhsız adam...
ölülerin adamı...
Kıbleye doğru kırılmış bir söğüt dalı dikerek

durdu boyun büküp,
el kavuşturup,
sabah namazına.

İçi rahattır,
cennet ebedî bir istirahattır.
Ve yenseler de yenilseler de adû'ya
meydanı gazadan o kendi elleriyle verecektir
Cenabı Rabbülâlemine şühedayı.

Saat dörtkırkbeş.
Sandıklı civarı.
Köyler...
Sarkık siyah bıyıklı süvari
çınar dibindeki beygirin yanında duruyordu.
Çukurova beygiri
kuyruğunu karanlığa vuruyordu.
Diz kapaklarında kan,
kantarmasında köpük...

İkinci süvari fırkasından dördüncü bölük
atları, kılıçlariyle ve insanlariyle
havayı kokluyordu.
Geride, köylerde bir horoz öttü,
ve sarkık siyah bıyıklı süvari
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
müntekim, güzel ve rahat günlere inanıyordu.
Ve Kocatepe'de gözetleme yerinde
şayak kalpaklı nöbetçi
gülen bıyıklariyle duruyordu
mavzerinin yanında.

Birdenbire beş adım sağında «O»nu gördü.
Paşalar «O»nun arkasındaydılar.
«O» saatı sordu.
Paşalar «Beş» dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar,
ve eğilip durdu.
İnce uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi akarak
Kocatepe'den Afyon sırtlarına atlayacaktı.

NÂZIM HİKMET

El birliği ile barışı savunalım

Hiç şüphe yok ki, hürriyet ve istiklâllerine kast olunmadıkça halklar harb istemezler ve dünya milletleri samimî ve sürekli bir barışın, bir an önce kurulmasına taraftardırlar.

Harb, daima muayyen bazı zümrelerin (silâh imalcilerinin, tröst ve kartellerin, sömürge ve pazar tedariki ile meşgul ve buna: hayatiyetleri için mecbur büyük sermayedarların ve bunların para ile tutulmuş iktisad, maliye ve politika uzmanlarının) menfaatlerini sağlamak yolunda baş vurdukları fecî bir vasıtadır.

Halklarının sırtından geçinmiye alışmış bulunanların menfaati kitlelerin umumî menfaat leri ile öylesine zıt ve çatışır bir durumdadır ki, bir taraf barışı savunurken, öte taraf zarurî içtimaî bir vakıa olarak barbi koparmıya ve dünyadaki huzur ve sükûnu bozmıya olanca gücü ile çalışır.

Barışın tabiî taraftarı bulunan dünya halk kitlesine «Ak kuvvet» ötekilere «Kara kuvvet» diyecek olursak, tarihin bu ak ve kara kuvetlerin devamlı bir mücadelesinden ibaret olduğu kolayca anlaşılır.

Şu noktanın bilhassa iyice aydınlanması ve bilinmesi lâzımdır. Kara Kuvvet'in, tarihin her devrinde halkların aralarını bozucu ve onları devamlı surette birbirinin aleyhine düşürücü faaliyeti rastgele bir iş değildir. Bu mekanizma kuruluşundan öylesine ayarlanmış ve tertiplenmiştir ki, istense de istenmese de daima harbcı olarak kalmıya ve çalışmıya mecburdur.

Her zaman olduğu gibi, bugün de barışı gerçekleştirmek ve halklar arasında tam bir samimiyet ve kardeşlik havası yaratmak için ilk önce bu içtimaî kuruluşları icabı zarurî ara bozucu, harb kışkırtıcı kara kuvvet ile mücadele etmek gerektir.

Bu iş ise sanıldığı kadar kolay ve küçük bir iş değildir. Doğuşundan barışsever olan dünya halklarını, barışın en büyük müdafiî bulunan dünya kadınlarını ve mazinin kanlı boğuşmalarından tiksinti duyan dünya gençlerini barışın kuruluşu yolunda dayanışmıya çağırmak ve onlara meselenin önemini anlatmak ise kitlelerin aydın ve uyanık evlâtlarına; bilgili, tecrübeli, enerjik kol ve kafa işçilerine düşer. Onlar basit ve samimî insanlara harbın ne olduğunu, kimler tarafından kopartıldığını ve neticede okka altına kimlerin gittiğini sade ve keskin bir ifade ile anlatmalı ve bunu sistemli ve proğramlı bir işbirliği halinde yapmalıdırlar.

Kara kuvvet, elindeki geniş maddî imkânlardan faydalanarak bir yandan çeşitli yayın organları; radyo, sinema, tiyatro v.s. vasıtasiyle dünya halklarının hiçbir zaman aralarında anlaşamıyacaklarını haykırmakta ve geçmişteki yine kendisinin yarattığı kin ve nefret duygularını kamçılamakta; öte taraftan da durmadan silâhlanmakta ve insan kitlelerini bir anda, yok edecek korkunç vasıtaları tedarikle meşgul bulunmaktadır. Basit insanın, başıboş bırakıldığı takdirde böyle silâhlı canavarlar elinde ne kadar sür'atle aldatılıp onların kanlı oyunlarına âlet olduğunu ve ölmekten başka hiç bir menfaati bulunmadığı halde hemcinslerinin üzerine vahşi hayvan sürüleri halinde saldırdığı dünyanın kısmen atlattığı son faşizm tehlikesinde bir kere daha fecî bir şekilde görülmüştür.

Ak kuvvet'in sayıca ötekilerle kıyaslanamıyacak kadar çok luğu malûm olmakla beraber, bunların şuurlandırılmaları ve öz menfaatlerinin barışı savunmaktan ibaret olduğunun iyice kafalarına yerleştirilmesi ve aralarında anlaşıp kaynaşarak yekpare bir cephe kurmalarının temini artık bir zarurettir. Bu hususta dünyanın bütün demokrat memleketlerinde, geniş ve yapıcı bir faaliyet başlamış ve ümit tomurcukları da belirmiştir.

Hakikî barışı, yuvarlak ... zun masalar etrafında ar...

Dünya barış taraftar...

Bizler, 72 milletin delegeleri; her milletten, her dinden ve her renkten kadın ve erkekler; dünyayı hâlâ tehdit eden müthiş tehlikeyi, harp tehlikesini kavramış bulunuyoruz.

Dünyanın geçirdiği facianın üzerinden dört yıl geçmeden tehlikeli bir silâhlanma yarışına girişilmiş bulunuluyor. İnsanlığa saadet ve refah getirecek olan ilim, yolunu sapıtmış ve tekmil gücünü harp gayesine hasretmiştir.

Dünyanın muhtelif yerlerinde doğrudan doğruya silâh kuvvetile ve yabancı müdahalelerle kışkırtılan ve devam ettirilen harpler hâlâ sürüp gitmektedir. Bizler, dünya barış taraftarlarının bu büyük kongresinde, açıkça belirtiyoruz ki, her şeye rağmen serbestimizi muhafaza edebildik ve bunaltıcı harp propağandaları bizi doğru olan yolumuzdan asla çeviremedi.

Büyük devletler arasında imzalanmış bulunan ve çeşitli sosyal sistemlerin bir arada bulunabilmesi imkânını açıkça belirten anlaşmaların kimler tarafından çiğnendiğini biliyoruz.

Bugün «Birleşmiş Milletler Anayasası» nın kimler tarafından ihlâl edildiğini ve gayesi mlletler arasında sürekli bir barış kurmak ve bunu muhafaza etmek olan andlaşmaları kıymetsiz birer kâğıt parçası addedenlerin kimler olduğunu da müdrikiz.

Müzakere şartlarını ve silâhsızlanma tekliflerini kimlerin red ettiğini, kimlerin saldırgan niyetlerle dişlerine kadar silâhlandığını biliyoruz.

Bir devletler blokuna, diğer bir devletler bloku ile karşı koymak isteyenlerin oyunlarına alet olmayacağız.

Korkunç tecrübelerini daha yeni görmüş olduğumuz askerî ittifaklar politikasının aleyhindeyiz. Durmadan silâhlı çarpışmalar doğuran ve yeni bir dünya harbinin patlamasına yol açacak olan sömürgeciliği nefretle red ediyoruz.

Dünya cellâtlarının yeniden faaliyete geçtikleri Japonya ve Batı Almanyanın tekrar silâhlandırılmalarını takbih ediyoruz. Muayyen bir devlet blokuna karşı organize edilen iktisadî münasebetlerin kesilmesi, bir harp ablukası karakterini almıştır.

Soğuk harbi yaratanlar başladıkları basit şantajlardan hakikî harp hazırlığına geçmiş bulunuyorlar.

Dünya Barış Taraftarları Kongresi, milletlerin pasif durmaktan çıkıp aktif ve yapıcı bir karakter aldığını açıkça göstermektedir.

Barış Taraftarları Kongresinde temsil edilen bütün milletler, bizler ilân ediyoruz ki:

Birleşmiş Milletler Ana yasası lehinde ve bu anayasayı hükümsüz kılan ve dünyayı harbe sürükleyen bütün askerî ittifakların aleyhindeyiz. Milletlerin sefalet içinde yüzmelerine sebep olan ağır askerî mükellefiyetlerin aleyhindeyiz. Bizler

Barışı Savunuyor!

rlarının beyannamesi

atom silâhlarının ve insanlığı kitle halinde mahvedecek olan diğer harp vasıtalarının men'ini ve büyük devletlerin silâhlı kuvvetlerinin tahdidini, atom enerjisinin insanlığın hayrına ve sadece barışçı gayelere kullanılması için milletlerarası bir kontrola tabi olmasını istiyoruz.

Bizler bütün dünya milletlerinin barışçı işbirliği ve millî bağımsızlığı için ve halkların bizzat kendilerinin kullanacakları hak ve bağımsızlıklarının gerçekleşmesi için mücadele ediyoruz.

Demokratik hürriyet ve bağımsızlıkları kısan ve sonra da büsbütün ortadan kaldıran, harp imkânlarını sağlayan bütün tesislerin kurulmasının aleyhindeyiz.

Bizler, halkı harbe hazırlayan propağandaları tesirsiz bırakacak, hak ve hakikatin müdafaacısı olacak umumî bir cephe kuruyoruz. Irklar arasındaki nefreti ve milletleri birbirine düşürecek kin ve düşmanlığı körükleyen nutuk ve propagandaları, isterik yayğaaları takbh ediyoruz.

Yeni bir harbin propagandasını yapan teşekküllerin, şahısların, sinema ve sanat eserlerinin, basın organlarının boykot ve ihbar edilmelerini istiyoruz.

Yer yüzündeki bütün milletlerin birliğini sağlayan bizler kuvvetlerimizi, barışı savunmak için birleştiriyoruz. Dünyada barışın müdafaası için muhtelif demokratik teşekküllerden, kültür adamlarından mürekkep milletler arası bir komite kuruyoruz. Bu komite, harp koparmak isteyenler üzerinde ve onların komplolarının her merhalesinde onları baskı altında tutacaktır.

Barışa ümitle bağlanan anneler ve kadınlar, çocuklarının hayatlarının garanti edilmesini, yuvalarının emniyet ve huzurunun müdafaa edilmesini mukaddes bir vazife addettiğimizi biliyorlar.

Gençlik bize kulak veriyor ve istikbalinin ışıklı yollarını kollektif katillerin komplolarından kurtarmak için dinî inanışlarına ve siyasî kanaatlerine bakmadan saflarımızda birleşiyorlar.

Dünya Barış Taraftarları Kongresi açıkça ilân ediyor ki, barışın savunulması bundan böyle bütün milletlerin, dünya halklarının işidir. Bu okngrede temsil edilen 600 milyon kadın ve erkek adına, dünya milletlerine bir mesaj gönderiyor ve onlara:

«Gayret... biraz daha gayret!» diyoruz.

Birleşeceğimize kaniiz.

Anlaşacağımıza inanıyoruz.

Halkların hayat mücadelesi demek olan barış mücadelesini kazanmağa azimli ve hazırız.

Dünya Barış Taraftarları Kongresi
Paris, 25 Nisan 1949

toplanıp asıl maksatlarını maskeleyerek birbirlerini atlatmıya çabalayan diplomatlar değil, meseleyi kökünden kavramış ve birbirlerine kardeşçe el uzatmış bulunan dünya halkları kuracaklardır.

... bu barışı savunma işinde bir hayli geriyiz ve passif bir durumda bulunuyoruz.

Bunun sebebini de, memleketimizde hakikî demokrasinin henüz kurulamamış olmasında aramalıyız. Zira, bir ülkede hür riyet ve demokrasi tahditler al-

(Devamı 10 da)

BARIŞ KONGRELERİ

Stokholm

Dünya Barış Taraftarları Komitesi Stokholm'de 19 Mart 1950 Pazar günü çalışmalarını bitirmiştir. Dünya Barışının bir an evvl kurulması için çok önemli olan şu iki çağrı oy birliği ile kabul edilmiştir:

BİRİNCİ ÇAGRI :

«Halk yığınlarını kitle halinde imha edecek olan atom silâhının kat'î olarak yasak edilmesini istiyoruz.

Bu yasak etme işini tam olarak başarabilecek ciddî bir milletlerarası kontrol istiyoruz.

Hangi memlekete karşı olursa olsun, atom silâhını ilk kullanacak olan hükûmetin yalnız bir harb cinayeti değil, aynı zamanda insanlığa karşı da bir cinayet işliyeceğini ve bir harp suçlusu muamelesi göreceğini kabul ediyoruz.

Yeryüzündeki bütün iyi niyetli insanları bu çağrıyı imzalamaya dâvet ediyoruz.»

İKİNCİ ÇAGRI :

«Bütün iyi niyetli insanları 1950 senesi sonunda İtalyada toplanacak olan Dünya Barış Kongresinde bulunmaya çağırıyoruz.

Bütün içtimaî, dinî ve kültürel toplulukları; halihazır milletlerarası gerginliğin menşeî hakkındaki görüşleri ne olursa olsun, yalnız milletler arasında dostane münasebetlerin kurulmasını isteyen bütün namuslu insanları dâvet ediyoruz.

Bu iyi niyetli insanlara, kongre gündeminin ilk maddesi olarak, atom silâhının yasak edilmesini ve bu silâhı, her ne su retle olursa olsun, ilk defa kullanacak olan hükûmetin suçlu addedilmesini teklif ediyoruz.»

Kongreden haberler

İsveç Parlamentosuna Dünya Barışını Savunma Komitesinin sulh tekliflerini sunmak üzer Pietro Nenni, Pierre Cot, Rahip Boulier Crovther'den mürekkep bir heyet gönderildi. İsveç Ayan ve Mebusan Meclisleri başkanları hey'etin kendilerine sundukları Barış teklifini kabul ettiklerini bildirdiler .

Jean Laffitte, harb kundakçılarının açıktan açığa her tarafta reaksiyonu teşkilâtlandırdığını, bilhassa Almanya ve Japonyada militarizmin körüklendiğini ve buna karşı dünya halklarının uyanık bulunmaları gerktiğini belirtti.

Gilbert de Chambrun: ««Birkaç ay sonra artık atom tehlikesi meselesinde lehte vya aleyhte bir vaziyet almamış tek bir erkek veya kadın kalmamalıdır. Basit bir tâbirle, prensipler üzerinde takılmaksızın bize katılacak olan milyonlarca sulh mücahidinin hareketimize iştiraklerini temin etmeliyiz» dedi.

Sovyet delegesi: «Biz başlıca sosyal mesellerimizi kendi memleketimizde münakaşa ediyoruz. Burada ise türlü siyaşî anlayış ve kanaatte olan kimseler dünya barışının bi ran önce kurulması ve harb kundakçılarının faaliyetlerinin akim bırakılması için el ele verip çalışacağız» demiştir.

Paris

20 Nisan 1949 da Pariste Salle Pleyel'de toplanan Dünya Barış Taraftarları Kongresinde 82 memleketi temsil eden 2000 delege bulunuyordu. Bu delegeler 600 milyondan fazla barış taraftarı dünya halk kitlelerini temsil ediyorlardı. Bununla beraber Fransız hükûmeti kongreye iştirak edecek Avrupa ve Asya milletlerine mensup delegelerden 370 inin vizesini yapmadığı için bunlardan bir çoğu kongreye katılamamıştır.

Kongre başkanlığına Frederic Joliot - Curie seçilmiştir. Kongre 26 Nisana kadar devam etmiş, bu arada barışı savunma esasları ele alınmıştır. Geri kalan meseleler kongrenin Prag seksiyonunda görüşülmüştür.

20 Nisandan 26 Nisan 1949 a kadar devam eden kongreye iştirak eden delege adedi 2005 dir. Kongreye gelen misafir adedi 101 dir. Kongreye iştirak eden müşahit sayısı 86 dır. Kongreye iştirak eden delegeleri meslekleri bakımından bir tasnife tabi tutarsak 566 çeşitli mes-

(Devamı 9 uncu sayfada)

Atom bombası kimlerin elinde?

Atom bombasının tahripkâr bir silâh olduğu artık anlaşılmıştır.

İnsanlığı tehdit eden bu korkunç kudretin niçin yasak edilemediğini ve barışın niçin kurulamadığını anlamak için bu işe bağlı şahsî sermayelere ve menfaatlere şöylece bir göz atmak kâfi.

Atom Enerjisi Komisyonu ile ilgili şahısları tetkik edersek Atom bombasının kimlerin elinde olduğu oklaylıkla anlaşılır.

Atom enerjisinin kontrolü, sınaî ve askerî sahalarda geliştirilmesi maksadiyle kurulan ilk komisyon sekiz kişiden mürekkepti; bu zatlardan beşi, o sıralarda Amerika savunma bakanı olan Stimson, ve yine o sıralarda Amerika Dışişleri bakanı olan Byrnes de dahil olmak üzere, Morgan Bankasının ileri gelen adamlarındandı.

Amerikadaki atom araştırmalarına o zaman bu grup hâkimdi. Sonradan başka firmalar da pay istediler. Meşhur dünya kimya ve cephane kıralı Du Pont de Nomours senelik masrafı bir milyon dolardan fazla olan atom bombası fabrikalarını işleten üç firmadan birisiydi. Bu fabrikaların malzemesini meşhur banker Mellon-un sahip olduğu Westinghouse ve yine meşhur banker Morgan ın General Electric Kumpanyaları temin etmişti.

KURULUŞ MASRAFLARI

Atom sanayiinin kuruluş ve tecrübe devresi Amerikan hükûmetine çok pahalıya mal oldu. Bu yüzden Morgan ve ortakları için malî tarafı hariç olmak üzere, hükûmetin kontrolünü kabul ettiler.

Diyagramda da görüldüğü gibi bütün Atom Enerjisi Komisyonunda ve tâli komisyonlarında hep aynı isimler geçer.

Bu suretle atom enerjisinin imalinde ancak bir kaç firma ihtisas sahibi olmuş; gerek fabrikaların kurulmasından ve gerek işletmesinden muazzam kârlar sağlamışlardır.

BARUH PLÂNI

Gazetelerde atom enerjisinin kontrolü dolayısiyle sık sık kendisinden bahsedilen Mister Baruh ikmdir? Bu zat Morgan Kumpanyasının çok eski bir memurudur.

ALMANYA VE ATOM

Amerikan kimya kralı Dupont ile Almanyanın en büyük kimya firması olan I. G. Farbenindustrie arasındaki menfaat birliği dünyaca malûmdur.

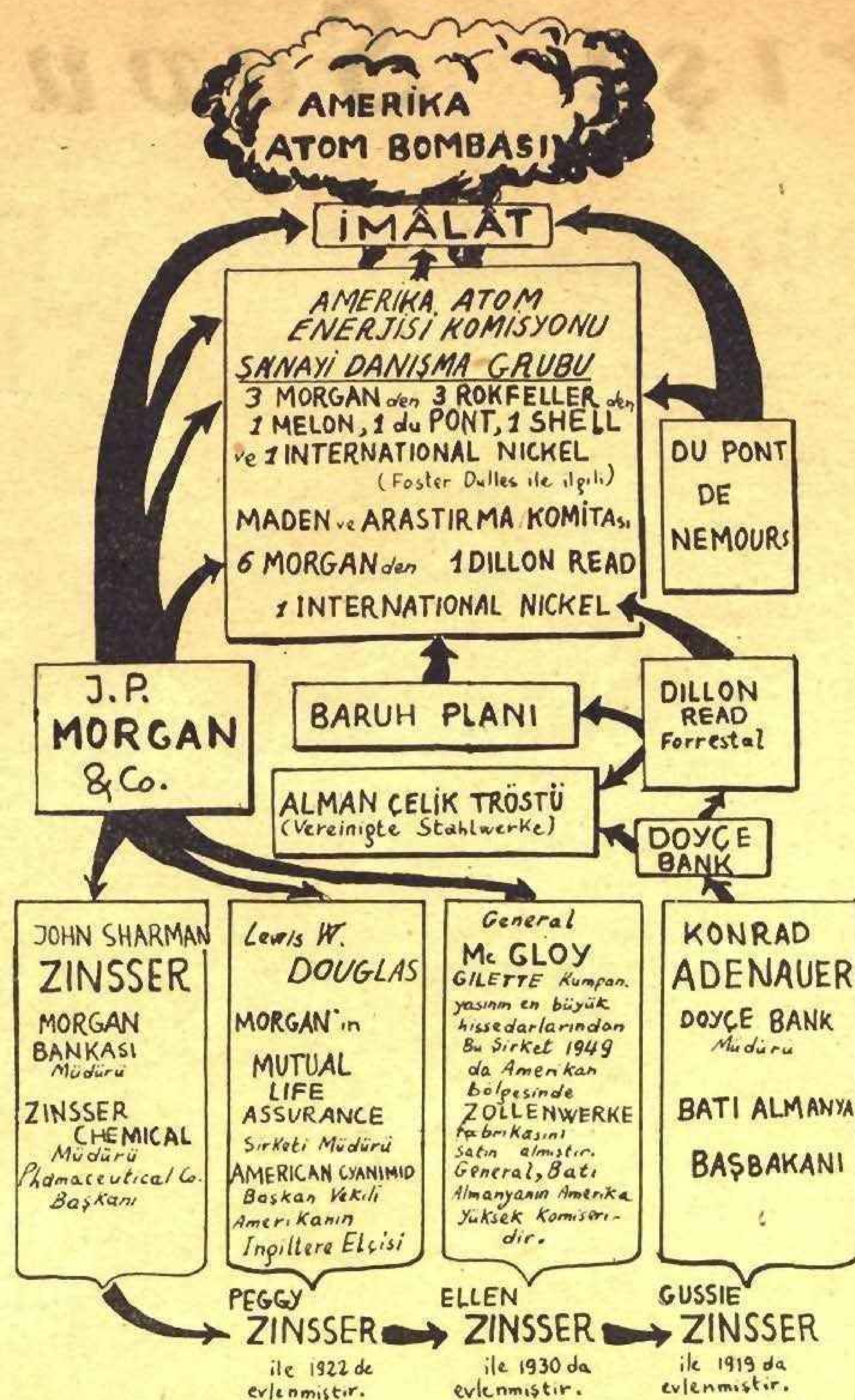
Alman çelik tröstünün müesseselerinden biri de Doyçe Bank'dır. Doyçe Bank'ın ileri gelenlerinden olan Herman Abs son günlerde Amerikaya gitmiş ve Ruhr sahasında Amerikan sermayesi işletmek için Amerikan bankerleriyle müzakerelere girişmiştir. Doyçe Bank'ın belli başlı şahıslarından biri de Batı Almanya başbakanı Konrod Adenauer'dir.

AİLEVİ MÜNASEBETLER

Fakat tuhaf bir tesadüf değil mi? Adenauer'in karısı Zinsser, Amerikanın Batı Almanya yüksek komiseri General Mc Clay'un karısı Ellen ile kardeş çocuklarıdır. Ellen de Zinsser ailesindendir. Yine tuhaf bir tesadüf eseri olarak, Ellen'in kızkardeşi Peggy Zinsser Amerikanın İngiltere Elçisi Lewis W. Douglas ile evlidir. Bu zat aynı zamanda, Morgan bankasına bağlı müesseselerden Mutual Life Assurance sigorta kumpanyasının ve büyük bir kimya fabrikasının ikinci müdürüdür. Ellen ile Peggy'nin kardeşi ve Adenauer'in karısı Gussie Adenauer'in birinci teyzezadesi John Sharman Zinsser bir kaç kimya firmasının ve aynı zamanda Morgan ve Ortakları firmasının müdürüdür.

ATOM KİMLERİN ELİNDE?

Başkan Truman harb seneleri içinde milletlerarası gizli ticarî anlaşmaları tetkik eden komisyona başkanlık etmişti. Kendisi eğer bugün de aynı şekilde bir inceleme yaparsa atom bombasının Amerikan milyarderlerinden Morgan ailesinin ve bu aile ile içli dışlı olan Batı Almanya tröstlerinin elin de bulunduğunu kolaylıkla anlayacaktır.

Orhan Kemal ve "Avare Yıllar,,

Orhan Kemal, bize üçüncü eserini verdi: «Âvare Yıllar». Şöhretini küçük hikâye vadisinde yapan bu genç sanatkâr «Baba Evi» ile romanda da başarı sağladığını müjdelemişti. «Baba Evi» nde bize bir küçük adamın hayat macerasının çocukluk yıllarına ait kısımlarını vermişti. «Âvare Yıllar» da bu küçük adamın büyüdüğünü görüyor, hayat dramının ikinci kısmını öğreniyoruz.

Orhan Kemalin Türk hikâyesine getirdiği fabrika havası ve işçi psikolojisi «Âvare Yıllar» da yer yer keskin hatlarla ve çok kuvvetli bir akışla kendini hissettiriyor. Küçük adam büyümüştür. Haşarı delikanlılık çağında başında kavak yelleri esmektedir. Seviyor ve düşünüyor. Bir tarafta Allah problemi, öbür tarafta çalışmak zarureti, olanca kuvvetleriyle hüküm sürüyor. Aile bağları ve sosyal gelenekler küçük adamın ruhunu zincirleyen kuvvetlerdir. Ama akış halindeki hayatın icapları, ne gelenekleri dinliyor, ne de bağlı olduğu ailenin şöhretini. Küçük adam mademki bir kere bir gözünü kaybeden dokumacı İzzet ustayla tanışmıştır, tecrübeleri son derece bol olan İzzet usta ona: «Egoist olduğunu» söylemiştir, artık küçük adam kafasındaki kader inançlarına yavaş yavaş «elveda» diyecek ve bir kadınla başgöz olduktan sonra hayatına devam edecektir. Orhan Kemal Küçük Adamile bize muayye nsınıfın safları arasında gelişen ve yavaş yavaş servetini kaybeden bir aile çocuğunu vetini kaybeden bir aile çocuğunu bütün vuzuhuyla ve harikulâde samimî bir dille anlatmaktadır.

«Âvare Yıllar» da bir mensucat fabrikasındaki iş kazasını okuduğumuz zaman tüylerimiz diken diken oluyor ve böylece işçilerin sık sık karşılaştıkları bir hâdiseyi biz ilk defa Orhan Kemalden öğreniyoruz. Esasen bu genç sanatkârın kısa bir zamanda bu kadar çok şöhret yapmasındaki sır biraz da işlediği mevzuların el dokunulmamış olduğundandır. Muhaverelerindeki açıklık ve tabiilik «Âvare Yıllar» ı son derece zahmetsizce okuyup bitirmemize yarıyor. Uzun bir hayat mecarasını kısa konuşmalar ve usta dokunuşlarla birbirine ekleyen Orhan Kemal, Hasan Hüseyini, Gaziyi, Kasafan Cemali yalnız kendisinin değil, bizim de canciğer dostumuz yapmıştır.

Kemal SÜLKER

GERİYE MARŞ

Orta öğretim de paralı oluyor

Millî Eğitim Bakanı geçen ayın sonlarında İstanbulda gazetecilerle konuşurken şöyle bir haber verdi: önümüzdeki yıl orta öğretim mektepleri paralı olacakmış. İlk öğretim mecburi olduğu için ondan para alınamazmış, fakat, orta öğretim böyle değilmiş. Sonra Millî Eğitim bütçesinin yükü artmış: açılacak türbeler için 150 bin lira ayırmak gerekiyormuş da ondan!

İlâhiyat fakültesinin açılmasında bunca emeği olan, imam ve hatip mekteplerini Bakanlığının koltuğu altına almak için pek çok gayret harcayan, ilk okullarda okutulmak üzere din dersleri kitabı bastırtan Bay Banguoğlu'nun türbelere para ayırabilmek için orta öğretimi paralı yapmak istemesinde şaşılacak bir şey yok.

Atatürk'ün ölümünden sonra rotayı geriye çeviren C. H. P. nin, yıllardır dilinden düşürmediği demokrasi masalları arasında yapa durduğu anti-demokratik işlerden biri de bu, orta öğretimi paralı yapmak olacaktır. Memleketteki bütün demokrasi düşmanlarını sevindirecek olan adı geçen kararın verilmesine sebep bütçe darlığı olamaz; Anayasasında «lâik» olduğu yazılı olan bir devletin Millî Eğitim Bütçesinden türbeler için 150 bin lira ayrılırken, parasızlıktan ötürü orta öğretimi paralı yapmak gerektiğine ancak bu masalı uyduranlar inanır.

O halde niçin yapıyorlar bu işi?

Çok basit: fakir halk çocuklarının daha üstün bir kültür seviyesine erişmesini önlemek, memleketin idare, kültür elemanlarını zengin tabakanın elinde bulundurmak.

Halk Partisi (gerçekte halkla hiç bir alâkası yok ya!) nin anti demokratik işlerinden biri olan bu kararın, Bay Tahsin Banguoğlu'nun bakanlığı zamanına rastlaması acaba bir tesadüf müdür?

Bugünkü Millî Eğitim Bkanının ve mensup olduğu «kliğin» düşüncelerini bilenler için bu işin tesadüfle alâkası yoktur. Bilâkis, yıllardanberi tasarlanmış, geliştirilmiş bir programın adım adım gerçekleştirilmesidir. Bay Banguoğlu'nun uzun yıllardanberi mensup olduğu zümrenin güttüğü hedeflerden biri de bu memlekete bir «fikir aristokrasisini» hâkim kılmaktır. Halk çocuklarına ilk tahsil yeter de artar bile! İdareciler, fikir kılavuzları, sanatkârlar, serbest meslek sahipleri yedi göbekten asil(?) eşraf ve zengin çocukları arasından yetişmelidir.

Halka ve bilhassa köylüye düşen, onların çizdikleri yolda sabır ve tevekkülle çalışmak B. Banguoğlu'nun ideoloji arkadaşı ve selefi B. Reşat Şemsettin Sirer'in vaktiyle bir «Maarif Şûrası»nda söylediği gibi «sabanının başında mes'ut olmaktır.» Velevki bu, karasaban olsa bile!

Zaten, bu inançladır ki, Bay Sirer'in, Millî Eğitim Bakanı olur olmaz ilk işi köy enstitülerinin yüksek kısmını lâğvetmek olmuştu. Buradan güzel sanatlarda bilim çalışmalarında üstün başarı gösteren köy enstitüsü mezunları, yine bu enstitülere öğretmen olarak yetişiyordu. B. Sirer bunları çil yavrusu gibi dağıttı.

B. Sirer'in eski bir kafadarı olan B. Banguoğlu da, orta öğretimi paralı yapmakla aynı yolda bir adım daha atmış oluyor.

Evet, bir adım daha: geriye doğru!

F. Saffet

ATOM HARBİ

(Baş tarafı 3 üncü sayfada)

zun menzilli uçaklarla hattâ pilotsuz roketlerle atom bombalarının nakli ve hedefe atılması bir hulyadır. Bin mil mesafede bulunan büyük şehirlerden daha küçük hedefleri bu şekilde bombalıyabilecek vasıtaların önümüzdeki on sene zarfında yapılabileceğine profesör Blackett ihtimal vermemektedir ve salâhiyetli kara ve deniz harbi mütehassıslarından bir çoğunun da fikri bu merkezdedir. Böyle olunca, atom bombasından önceki harplerde olduğu gibi atom bombası harbinde de münasip üsler, atom bombası okları, bombardıman uçaklaın sürati ve uçuş mesafesi meseleler belirmektedir.

Nitekim Amerika dünyanın dört bucağında hava üsleri kurmaktadır. Profesör Blackett kuzey Afrikadaki, Batı Almanya'daki, Türkiye'deki ve Japonyadaki Amerikan üslerinin bir listesini vermektedir.

Profesör Blackett'in kitabından şu netice çıkmaktadır ki, atom harbi daha önceki cihan harblerinden farklı yeni tip bir harb olmıyacaktır; yani bir kaç atom bombasını karşı taraf şehirlerine atıp nüfusu hâk ile yeksan etmek ve pilotsuz roketler gibi yep yeni otomatik vasıtalar kullanarak hemen hiç kimsenin burnu kanamadan bir «Yıldırım harbi» ile zafere ulaşmak kabil olmıyacaktır. Amerika ile Sovyetler arasında bir üçüncü cihan harbi başlarsa bu, ikisi arasında uzun menzilli uçaklarla yapılan atom bombasiyle bombardıman harbi olmıyacak, mutlaka, aynı zamanda ve daha büyük mikyasta, bir kara ve deniz harbi olacak, iki aradaki memleketleri de içine alacaktır. Atom bombası hava kombardımanlarından da üs vazifesini gören memleketler bilhassa zarar görecek lerdir. Atom bombası müthiş bir silâh olduğu için harbi kısaltacak değildir; bilâkis, uzun, iztıraplı ve kanlı bir cihan harbinin iztırabını, tahripkârlığını ve sefaletini daha da arttıracaktır. Böyle bir harb her iki taraf memleketlerini de kana boyayacaktır.

Paris kongresi

(Baş tarafı 3 üncü sayfada)

lek erbabı; 163 parlamento azası ve politikacı; 14 rahip; 152 muharrir ve gazeteci; 31 ilim adamı; 99 profesör; 34 tıp doktoru; 313 meşhur artist vardı.

Dünyanın her tarafından milyonlarca işçi, köylü ve aydın kongreye mesajlar göndermişlerdir.

Kongreye 46 muhtelif memleketin 52.634.000 dünya gencini temsil eden delegeleri iştirak etmişler. Ayrıca 25 memlekete ait 4.897.000 genci temsil eden 77 teşekkül kongrede temsil edilmek üzere delege gönderememiş fakat tesanüt mesajları ile iştiraklerini belirtmişlerdir.

Dünya demokrat ve antifaşist kadın birliklerini temsil eden 368 delege kongreye katılmıştır. Bilfiil delege göndermek suretile iştirak edemiyen kadın teşekküllerinin sayısı 90 dır. Bütün bu teşekküller yer yüzünde 85 milyon kadını temsil etmektedir.

Kadınlar birliği adı altında 3 milletlerarası teşekkül vardır: Milletlerarası Demokratik kadınlar federasyonu, 80 milyon kadını temsil etmektedir. Barış ve Hürriyet için mil letlerarası Kadınlar Birliği ve Millet lerarası Kadın Trad - Unionistler teşekkülü. Hepsi 90 milyon kadın temsil etmiştir.

Umumi yekûn olarak 16 milletlerarası teşekkül 61 delege tarafından kongrede temsil olunmuş ve 203,950,000 insanı temsil etmiştir.

63 muhtelif memleketlere ait 561 teşekkül 1776 delege göndermiş ve bunlar vasıtasiyle 300 milyondan fazla insan temsil edilmiştir.

200 milyon Sovyet halkı, 300 milyon Çin halkı muhtelif teşekküller vasıtasiyle kongrede temsil olunmuştur.

Kongre, dünya basını, haber ajansları, radyo ve film bakımından geniş bir faaliyet kaydetmiştir.

Kongreye iştirak eden 545 gazeteci 343 muhtelif gazete, mecmuayı temsil etmekte idi.

Muhtelif memlekete ait 31 haber ajansı kongre süresince faaliyet gösterdi. 5 haber alıcı cihaz 5 muhtelif memlekete ait radyo istasyonu durmadan çalıştı.

MİLLETLER ARASI BARIŞ MÜKÂFATLARI

Dünya Barış Kongresi son toplantısında her yıl barış mükâfatı tertibine karar vermiştir. Dünya Barış kongresi, entellektüellerin, barışın kuruluşu yolunda daha faal ve verimli olarak çalışabilmelerini teşvik için dünya barış mükâfatı tesisini lüzumlu görmüştür.

Dünyada barışın tesisi için en mükemmel çevrilen filme, san'at eserlerine ve milletler ve halklar arasındaki dayanışmayı artıracak her türlü san'at eserine mükâfat verilecektir. Kongre, halen her biri beşer milyon franklık tutarında 3 ayrı milletlerarası barış mükâfatı tespit etmiştir.

"Holivut Emperyalizmi,,

Yerli filimciliğimizin karşılaştığı tehlike

Mart ayının sonlarında İstanbul gazetelerinde «Türk filimciliği mah voluyor» yollu yazılar çıktı. Yerli Film Yapanlar Cemiyeti'nin yaptığı fevkalâde toplantıda ileri sürüldüğüne göre «halen Maliye komisyonuna sevkedilmiş bulunan bir kanun tasarısı katiyet kesbettiği takdirde, henüz inkişaf vaziyetinde olan yerli film senayiimiz tamamile sarsılacak ve kısa bir zamanda ortadan kalkacaktır».

Belediye gelirleri kanunu sinamalardan yüzde yetmişe kadar vergi alınmasına müsaade ederken 948 de bu nisbet yerli filimler için yüzde 25 e indirilmiş. Yerli filimlerin vergi bakımından böyle bir rüçhaniyet kazanması sinemaları bu filimleri göstermiye teşvik etmiş ve neticede 4 - 5 filim yerine senede 25 filim yapılmıya başlanmış, filimciliğimizin inkişafı birden hızlanmış. Fakat şimdi yeni bir tasarı ile yerli, yabancı bütün filimler için yüzde 50 vergi nisbeti teklif ediliyormuş. Bu tasarı gerçekleşirse yerli filimler rüçhaniyetini kaybedecek ve teknik bakımdan asla yabancı filimlerle rekabet edemiyeceği için filimcilik sanayiimiz henüz filiz verirken kökünden kuruyacaktır.

Bu sadece yeni inkişaf halinde bulunan bir yerli sanayi şubesinin ortadan kalkması olmıyacaktır, yani mesele sadece iktisadi değildir. Biliyoruz ki bugün sinema ve radyo en kuvvetli, en tesirli iki propaganda vasıtasıdır. Sinemanın umumi efkâr, gençler ve çocuklar üzerindeki tesiri meselesi bugün ilmi araştırmaların mevzuu olmaktadır. Yabancı filimler, (ki bunların belki yüzde 99 buçuğunu Amerikan filimleri teşkil ediyor) kendi cemiyetlerinin propagandasını yapan vasıtalardır. Kasden propaganda için yapılmış olsun veya olmasın her filim mutlaka bu mahiyettedir, yani her filim kendi cemiyetinin sosyal değerlerini, görüşlerini ve menfaatlerini aksettirir. İkincisi, sinema artık inkâr kabul etmez bir sanat şeklidir. Bir milletin edebiyatı, şiiri, resmi ve tiyatrosu ne derece onun kültürünün birer parçası ise filimciliği de öyledir ve bir sanat kolu olarak geliştirilmek ihtiyacındadır. İşte iktisadi bakımdan ziyade bu kültürel bakımdan yerli filimciliğimizin istikbali meselesi mühimdir. Bugün için bu filimcilik kültürel bakımdan maalesef yüksek bir kıymet taşımamaktadır, fakat gelişebilmesi için mutlaka himaye edilmesi lâzımdır.

Yerli filimcilerin toplantısında Avrupa ve Asyanın belli başlı filim imalâtçısı memleketlerinin kendi filimcilik sanayilerini koruduklarını belirtilmiştir. Meselâ İtalya'da yabancı filimlerin dublajına müsaade edilmediği gibi umumi ihtiyacın ancak yüzde 50 si nisbetinde ithalâta müsaade olunduğu, Fransa'da ise bu ithalât nisbetinin yüzde 40 ı aşmadığı ve İngiltere'de de filimciliği himaye eden kanunlar bulunduğu açıklanmıştır.

Filhakika harpten sonra bütün dünya memleketleri ve bu arada Avrupa da Holivudun baskınına uğramıştır. Harp yıllarında Avrupa filimciliği hemen hemen sıfıra indiği halde Holivud senede 500 filim yapmıya devam etmiş ve harbin sonunda birikmiş 3000 filmiyle Avrupa piyasasını istilâya hazırlanmıştır. Holivud filim ihracatçılarına serbesti vermek Amerikan yardımının şartlarından biri haline getirilmek istenmiştir. Bunun karşısında Avrupa filim sanayicileri yerli filimciliğin korunması için kendi hükümetlerini tazyika başlamışlardır.

İngiltere'de mücadeleyi filim prodüktörü Arthur Rank desteklemiştir. Rank kendisi İngiliz filimciliğinde inhisarı ele geçirmiş büyük bir sermayedardır, bunun için Amerikan filimlerini altetmekten ziyade Holivud ile anlaşmayı tercih etmiştir. Bununla beraber İngiliz hükûmeti, Rank'in inhisarcılığını tehdit eden müstakil filim sanayicilerine yardım etmektedir ve İngiliz matbuatında gerek Rank, gerek Holivud şiddetlenen tenkitlere maruz kalmaktadırlar.

Holivud'a karşı mukavemet Fransa'da âdeta bir halk hareketi halini almıştır. Byrnes dış işleri bakanı iken Blum Amerika'ya gitmiş ve Fransız filimciliğini öldürecek bir anlaşmıya razı olmuştu. Bunun üzerine Fransız filimcileri kendi hükümetleri üzerinde baskı yapmaya başlamışlardır. Film prodüktörlerinin, rejisörlerin, artistlerin, işçilerin iştirakile Fransız sinemasını müdafaa komitesi kuruldu. Bunlar sinema sinema dolaşarak filim aralarında halka hitap ettiler. 1949 yılının Fransız millî bayramında Concorde meydanında büyük bir dans tertip ettiler; Kurulan platformun üzerine meydanı kaplıyan harflerle «Fransız sinemasının yaşamak hakkıdır» diye yazdılar. Ertesi günü işçilerin tertiplediği geçit resminde «Amerikan şalgamları yere batsın» (A bas les navets Americains!) diye bağırdılar. Nihayet Fransız hükûmeti Byrnes-Blum anlaşmasını tadil mecburiyetinde kaldı; bütün filimlere bir vergi koyarak bundan elde edilen geliri prim olarak Fransız filim sanayiine vermeğe başlad.

Harpten sonra İtalyan filimciliği bütün dünya sinema âleminin dikkatini çeken bir canlılık göstermişti. «Açık Şehir» ve «Ayakkabı Boyacısı» gibi filimler her tarafta beyenilmiş, takdir toplamıştı. Fakat İtalyan filminin bu realist yolda inkişafı uzun sürmemiş, Holivud'un baskısı altında yol değiştirmek zorunda kalmıştır. Holivud'da on iki sene senaryo muharrirliği yapmış olan Amerikalı Paul Jarrico, İtalyan filimcilerinden bir kısmının kendisine vaziyeti açıkça itiraf ettiklerini, artık «İtalyan fiyatına Holivud filimleri yapmaktan başka bir işle meşgul olmadıklarını» söylediklerini yazmaktadır. Yine bu muharrire göre Amerikan filmleri İtalyan sinemalarını, sinema sermayedarları da İtalyan stüdyolarını istilâ etmişlerdir. İtalyada «Bloke edilmiş liretleri» bulunduğunu ileri sürerek Amerikan film kumpanyaları - aslında İtalyadaki maliyet fiyatının düşüklüğünden istifade etmektedirler - İtalya'da filim çevirmiye başlamışlardır. Bunun içindir ki gazetelerde ara sıra Holivud'dan filân veya falan «yıldız» ın filim çevirmek üzere İtalya'ya gittiğini okuyoruz. Fakat İtalya'da artık ikinci bir «açık şehir» çevrilemiyor.

Görülüyor ki esasen çok zayıf vaziyette olan Türk filimciliği çok ciddi bir tehlike karşısındadır. Türk filimcileri yeni vergi kanunu tasarısının fiiliyata geçirilmemesi için canla başla çalışmalı ve memleketimiz umumi efkârı filimciliğimizi bu yolda desteklemelidir.

El birliği ile barışı savunalım

(Baş tarafı orta sayfada)

tında bulundukça; bağımsız meslek teşekküllerine, sınıf esası üzerine müstenit partilere, demokratik anayasamızın kayıtsız ve şartsız tatbikine imkân olmadıkca kardeş dünya halkalariyle anlaşmak ve barış dâvasını kavramak imkânsızdır. Hakikî demokrasi ve barış sıkı sıkıya birbirlerine bağlıdır. Barışın müdafaası demokrasinin de müdafaasıdır. Zaten halk bir kere harblerin, kimlerin işine yaradığını ve kimler tarafından çıkarıldığını kavradığı gün yer yüzündeki bütün kara kuvvetin kökü kazınacak ve sürekli, samimî barış sağlanmış olacaktır.

BARIŞÇI

Dünyamızın bu günkü şairleri

(Baş tarafı 4 üncü sayfada)

merikaya baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz; Fransaya baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz. İşte İngilterenin bugünkü şairleri, başta, W. H. Auden olmak üzere, C. D. Lewis; fakir, yorgun, ümidsiz halkın üzerine eğilmişler, şiirlerinde onların nabızları atıyor. İnsanları büyük bir aşkla sevdiklerini görüyoruz. T. S. Eliot, The Waste Lond «Harap ülke» şiirinde, beceriksiz idareciler elinde bir toprağın nasıl bir işe yaramaz hale geldiğini anlatır. W. H. Auden, şiirlerinde olsun, On the Frontier, The ascent of F. 6, gibi tiyatrolarında olsun, Londranın halk mahallerini, ova halklarını tasvir eder. Louis Mac Neice'in İspanya harbine karıştığı, faşistlere karşı döğüştüğü malûmdur.

İşte Amerikan şairleri, işte bütün dünya dillerinde yaşayacak olan, şiiri hakikaten bir dünya şarkısı yapan, büyük Zenci şair Langston Hughes, işte Archibald Mac Leish, Robert Frost, Carl Sandburg.

Bugünkü dünya şiirine büyük bir etkisi olan W. Maiakovsky, Alexandre Blok, Boris Pasternak, şiiri bir dünya şarkısı yapanların başında gelir.

Aynı şekilde şiiri gerçekten, bütün insanoğullarının bir şarkısı yapan, Fransız şairleri bunların başında da: Aragon, Eluard, ilk hatıra gelenlerdir.

Keza büyük İspanyol şairleri: Fredico Garcia Lorca, Antonio Machado.

Sonra Latin Amerikasının, öleli bir hayli olduğu halde, tesiri bir türlü azalmayan, İspanyol diliyle konuşan, bütün insanların gönlünü alan Ruben Davio'u, unutmak mümkün değildir.

Yine bilhassa bugün, dünyamızın en büyük şairi olan Pablo Neruda, şiiri bir yeryüzü şarkısı yapanların en büyüğü olarak karşımıza çıkıyor.

Keza İtalyan şairleri: U[illegible] berto Saba, Eugenio Mont[illegible] Alfonso Gattos.

(Devamı [illegible]

Dilleri diğer Avrupa dilleri kadar yaygın olmıyan, ama yine de seslerini duyduğumuz Yunan şairleri içinde, 1933 de ölen gerçekten büyük bir şair olan, Constantin Cavaly, Alman istilâsı sırasında ölen Costis Palmanas, yeni şiirin bir öncüsü olan Angelos Sikelianos'i saymadan geçmek mümkün değildir.

Macar şairleri içinde de hem ressam, hem büyük bir şair olan, Fransızcaya bir çok şiirleri çevrilen Joseph Attila, Ladislas Gereblyes.

Silezi Şarkısı adlı kitabiyle büyük bir ün salan Çek şairi P. Bezruc, Stanislas Neumann, seslerini bize kadar duyuranlardandır.

Nihayet artık bugün dünyanın kabul ettiği, birinci dereceede dünya şairleri arasında yer alan Nâzım Hikmet de şiirleriyle bütün dünya halklarına hitabetmiyor mu?

Daha nicelerini, şiiri, hep bir yeryüzü şarkısı yapmak için, yeryüzünün bütün insanlarının anlayabileceği, duyabileceği, bütün insanlara, ekmek yerine, aşk yerine, ümit yerine geçecek; bir barış şarkısı olacak, insanları besleyecek bir şiir için didinirken görüyoruz. Bugün yeni şiirin rotası her yerde bu oluyor. Bunun içindir ki, biz bugün, şiirleri ancak bütün dünya dillerinde yaşayabilecek olanlara yeni şair, diyoruz.

Daha ileri giderek de, şiirlerinin başka dillerde yaşamak kabiliyeti olmayanlara bugünün şairi diyemiyoruz. Şiir, bugün ancak onların sayesindedir ki, herkesin olmuştur. Şairin bugün eski tahtından inip, sokaklara çıkması, aramıza karışması da yine onların eseridir.

N. İlhan BERK

BARIŞ

Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden: *Rifat PELVAN*

Abone şartları: Yıllığı 500 Altı aylığı 250 kuruş.

İdare yeri: Ankara Caddesi İzzettin Han No: 49

Posta kutusu: 54 — Aksaray

Basıldığı yer: Alişan Dobra Matbaası

Sekiz milyon imzalı bir mesaj

Fransa'dan Amerikan halkına gönderilen *sekiz milyon imzalı* bir mesajda şöyle denilmektedir: «Amerikan halkına iyi niyetle hitab ediyoruz. Dost askerlerinizin bir kere General Pershing'le, bir kere de Eisenhover'le Atlantiği geçerek yardımımıza koşmuş olduğunu unutmadık. Fakat bugünkü durum devam ederse uğrunda savaştığımız müşterek gaye boşuna harcanmış olacaktır .

Hidrojen bombasının tahrib kudreti hakkında ajanslarınızın Fransa da yaymakta olduğu haberler aklınızın alamıyacağı kadar kötü tepkiler meydana getirmektedir. Amerika bize korkunç bir şekilde görünüyor, çocuklarımızın, kadınlarımızın, fabrikalarımızın, şehirlerimizin tehdit altında olduğunu hissediyoruz. Aranızdan birçok kimsenin bizimle beraber bu hareketleri protesto ettiğini biliyoruz. Fakat bu sesler arzu edildiği kadar kuvvetli olamıyor.

Fransız halkı ile Amerikan halkı arasında samimî bir görüşmenin artık zamanı gelmiştir. Bâzı gazeteler size bu mesajı gönderenlerin Moskova'nın ajanı olduğunu söyleyecekler. Nazi hükûmetleri de hür kalmak isteyen insanlara her zaman aynı ithamları yapmışlardı. Bu ithamları siper ederek milyonlarca insanı fırınlarda yaktılar, zehirli gaz dolu odalarda boğdular.

Biz Hitlerizmin acılarını en fazla çeken milletlerden biriyiz.

Bizi, size yanlış tanıtan insanlara siz vergi mükellefleri olarak milyonlar ödüyorsunuz. Bu zümre Fransız halkının ve barışın en sadık dostu olan sizleri de bize yanlış tanıtıyor. Böylece paralarınız iki memleket halklarını aldatmak için kullanılıyor.

Hepimizin toplanıp gayretlerimizi birleştirmek zamanı artık gelmiştir. Siz Amerikan halkı aranızdaki harp tahrikçilerini ve medeniyeti tehdit edenleri susturunuz.

Atom bombasının ve kütle halinde imha eden silâhların yasak edilmesini taleb ediniz. Dünya tehdit ve korku altında yaşıyamaz.

Her millet saadeti için istediği yolu seçmekte serbesttir. Fransa'da sekiz milyon insanın imzalamış olduğu bu barış mesajına kulaklarınızı tıkayamazsınız.

Bizim atom bombasını kanun dışı etmek gayesile açmış olduğumuz kampanya sizin atom âlimlerinizin protestolarına uygundur .

Birkaç güne kadar Fransada büyük barış toplantıları yapılacak. Sizin de burada olup bu hareketleri görmenizi çok isterdik. Siz de seslerinizle bizim protestolarımıza katılın. İş adamlarınızın ve ufak bir zümrenin iki memleket halkları arasındaki dostluğu bozmasına meydan vermeyin. Çünkü bu dostluk olmadıkça barış olamıyacaktır.»

Barış yolu

(Baş yazıdan devam)

milletlere, varlıkları pahasına mal olabilir. Fakat harb kundakçıları bu sefer milletleri gafil avlayamayacaklardır. Geçen harbin, izleri henüz silinmiyen faciaları, dinmeyen ıstıraplar buna engeldir. Büsbütün açık ve tehlikeli bir şekil alan bu harb hazırlıkları karşısında barışı sadece istemenin onu savunmaya yetmiyeceğini, bu uğurda savaşmak gerektiğini ve barışın teşkilâtlı olarak savunulması zaruretini milletler artık anlamışlardır. Dünyanın her tarafından milyonlarca insanı temsil eden millî ve milletlerarası teşkilâtlar mücadeleye girişmişler, medeniyetin en salâhiyetli mümessilleri, dünyaca tanınmış bilginler, sanatkârlar, yazarlar, fikir adamları barış uğrunda seferber olmuşlardır. Dünyanın her yerinde barışı savunmak için toplantılar, gösteriler, mitingler tertip ediliyor. Milletlerin barış uğrunda birleşen ve gittikçe büyüyen kuvvetleri karşısında harb kundukçılarının gayretleri suya düşmeğe mahkûmdur.

Emperyalist sürülerine karşı kurtuluş ve müdafaa savaçlarını mukaddes bilen halkımız yabancı menfaatler hesabına harbe sürüklenmenin acısını çok çekmiştir. Bununla beraber içimizde emperyalistlerin dilini konuşanlar, kendi memleketinin ve milletinin umurunda olmadığını açıkça ifade etmekten çekinmeyenler, harbi körükleyenler halâ eksik değildir. Şu biçim satırları gündelik gazetelerin herhangi birinde okumak mümkündür:

«Başta Amerika olduğu halde yüksek silâhlar yapabilen Batılıların hazırlıkları tamamlanmakta, yani Batı grupu yavaş yavaş formuna girmektedir. Amerikanın Avrupaya göndermekte olduğu silâhlar merasim günleri atılmağa mahsus kuru sıkı kavallar olamaz. Atom ve hidrojen bombaları birer çocuk oyuncağı değildir» yazara göre bu milletler «ilânihaye harb hazırlığına ve sinir harbine tahammül edemezler...»... «Formuna girdiklerini hissettikleri gün...».. «Hodra meydan!» diyeceklerdir. Yazar bu milletlerin ve tabii bu arada Türk milletinin «formuna girmesini» âdeta dört gözle bekliyor.

Fakat Yalman'a sorarsanız: «Bir takım gafil insanlar üçüncü cihan harbi çıkacak mı, çıkmıyacak mı? Nasıl ve ne zaman çıkacak? diye düşünüp duruyorlar. Halbuki bal gibi üçüncü cihan harbinin içindeyiz.»

Şu halde Yalman'a göre biz şimdilik ihtiyatta bekliyen bir kuvvetiz; sıramız geldiği anda ve Amerikalılar emir verdikleri gün ateş hattına sürüleceğiz. Fakat hayır. Mukadderatı Yalman ve benzeri kimselerin elinde bulunan bir memleketin, üçüncü bir dünya harbinin daha ilk günlerinde ateş hattından uzak kalabilmesi zor olurdu. Bereket versinki üçüncü dünya harbi şimdilik ancak Amerikan emperyalistlerinin ve onların yardakçılarının hayalinde yaşıyor. Türk milleti barış istiyor. Hayata, hürriyete, saadete götüren yolun bu yol olduğunu biliyor.

***

Barışa abone olunuz ve abone bulunuz

BARIŞ

Nâzım Hikmet dâvası millete mal olmuştur

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

ne sunulan o kanun tâdili tasarısının mucip sebepler lâyihasında denilmiş ki: «Bir sene önce bazı kimseleri ağır cezalara çarptırdık. Fakat kanun, cezalandırdığımız suçluların benzerlerini yeniden cezalandırmağa müsait değil. Biz onları mahkûm ederken suçun mahiyetini değiştirdik. Bu bakımdan bu kanunu çıkarmamız lâzım.»

Ve nihayet bu kanun çıkmış. Fakat bu defa Nâzım Hikmetin kanunsuz olarak mahkûm edildiği de resmî bir vesika ile meydana çıkmış!

İşte, Avukat M. Ali Sebük bu netice üzerinde dururken Nâzım Hikmet dâvası hakkında bir çok makale yazdı ve Türk efkârı umumiyesinin bir «Adlî Hatâ» karşısında olduğunu belirtti. (Antr parantez şunu hatırlatmak isteriz ki, Mehmet Ali Sebük'ten çok evvel, bu mesele demokrat dünya basınında ciddiyetle ele alınmıştır.)

Nihayet, Nâzım Hikmetin kanunî vasisi ve umumî vekili Avukat İrfan Emin Kösemihaloğlu bir basın toplantısı yaptı.

Nâzım, 13 yıl önce mahkûm edilmesinden sonra kendisinin ve müvekkilinin kanunî her çareye baş vurduğunu anlattı. Nihayet, Nâzımın açlık grevi yapmağa karar verdiğini, fakat Ankaradan resmî çevrelerin vaadları yüzünden bu açlık grevi kararının tehir edildiğini açıkladı. Fakat Af Kanunu Meclisten çıkmayınca Nâzım kesin kararını verdi: «Canımı pul diye kullanıp, Milletime açık bir dilekçe yazacak ve haksız bir mahkûmiyete uğradığımın belirtilmesini istiyeceğim!.»

Nihayet 8 Nisan 950 günü Nâzım Hikmet açlık grevine başladı. Bütün hür vicdanlı insanlar, şöhreti sınırları aşan yüce şairin bu ıstıraba aktlanmaya mecbur olmasının azabını yüreklerinin en derin köşelerinde duydular ve harekete geçtiler.

Hangi siyasi fikir ve kanaati taşıyorsa taşısın binlerce aydın bir tek nokta etrafında ilk defa olarak cesurane bir birlik vücude getirdi. Üniversite profesöründen, öğrenciye, Gazete başyazarından muhabire kadar her türlü fikir, sanat, edebiyat, politika ve iş adamları şunu kabul etti, şunu istedi;

Nâzım Hikmet bir haksızlığa uğramıştır!

Nâzım Hikmet serbest bırakılmalıdır!

Nâzımın hürriyete kavuşması yalnız sanat ve edebiyat dünyasının değil, bütün bir hür insanlığın alkışlayacağı bir müjde olacaktır.

8 Nisan 1950

BU NE BİR ALIN YAZISIDIR,
NE DÜNYAYA ERKEN GELMİŞ OLMAK.
YASTIĞININ ALTINDA BAKTIM MEKTUBU:
DİYOR, RÜZGÂR OLMAK, KUŞ OLMAK,
DİYOR, HASRETİM BENİM.

BAKTIM UZAKTA, KARANLIKTA BİR ATEŞ
YANIYOR,
ÖFKELİ, TEK BAŞINA VE HÜR.
DAYAMIŞ ALNINI DEMİRLERE HÂLÂ BİZİ
DÜŞÜNÜR,
YÜREĞİ, DİLİ, HÜRRİYETİ TOPRAĞIMIN,
NÂZIM HİKMETİM BENİM.

AHMET CAN

Barış isteği

25 Kuruş